

Til læseprøve på Pederstrup slot i 1906

Af ELLEN CHRISTENSEN

Nedenstående barndomserindring er fortalt af fru *Ellen Christensen*, Vester Karleby på Lolland, optaget på bånd på Pederstrup slot og udsendt i Danmarks Radio den 10. januar 1962. Red. har skønnet, at denne beretning om en »eksamen« i seksårsalderen er så lødig, at den fortjener at blive fastholdt på tryk.

Den eksamen, der her skal omtales, fandt sted på slottet Pederstrup. Det ligger på Vestlolland og ejedes den gang af slægten Reventlow, der blandt sine forfædre talte den store bondereformator Christian Ditlev Frederik Reventlow. Ja, jeg kan såmænd endnu huske, at i min barndom blev han af folk, som forekom mig at være meget, meget gamle, omtalt som »den gamle statsminister«. Denne storslåede mand havde foruden alt sit andet arbejde også tid til at tænke på de skolebørn der hørte til i skolerne under hans gods, — han — eller var det hans søn? — opmuntrede dem til lærdom på den måde, at alle de små, der om foråret skulle til at begynde deres skolegang, kunne møde til en eksamination i regning, skrivning og læsning, og så fik man en præmie for sin præstation; det var altid en bog.

Hjemme hos mine forældre havde vi ikke tænkt på, at jeg skulle »ned på Pederstrup og læse«, som det populært blev kaldt, men så skete der det, at en gammel kone, som strikkede for mor, en dag kom på besøg, og Jerter, som hun blev kaldt — jeg har senere fundet ud af, at hun vistnok hed Gerda eller Gertrud, men den lollandske tunge sagde det nu på sin facon — Jerter sagde: »Hun skal vel ne' og læse på Peerstrop, den lille?« »Ja-a, jeg ved ette, — mon hun dog er dygtig nok«, svarede mor på uforfalsket langelandsk. Jo-o, uden i mindste måde at kende mine kvalifikationer slog »Jerter« fast, at det kunne jeg. Jeg sad nu stille på min stol og lyttede til snakken, der jo angik mig, og ubevidst må jeg vel have fået eksamensspændingen i blodet, »den lille ville gerne ne' på Peerstrop og læsse«.

Så begyndte forberedelserne. Min mor og navnlig mine to store søstre Eva og Agnes, gik med ildhu op i dem. Vi skrev — og vi lagde talrækker sammen, vi læste, og jeg kan huske, at mor stavede med mig

samtidig med, at hun tørrede støv af: v-ej, hvad siger det – vaj, svarede jeg, og mor rystede på hovedet og spurgte, hvorfor sådan et skikkeligt lille e ikke måtte komme med; det var tydeligt, at mor var rystet over sin datters uforstand, så der var i virkeligheden kun ét at gøre, nemlig så hurtigt som muligt at lære sig, hvor alle disse forbistrede e'er nu havde deres plads.

Og så kom dagen, den 27. april. Den indledtes med et bad i det store skyllekar, og påklædningen var altid: stiveste puds. For mit vedkommende blå kjole med hvide stænk i, og mor friserede mig omhyggeligt, hun »totted« mig for resten den dag, og jeg sagde »av, av«; men så fik jeg blå silkesløjfer i håret. Smerterne var glemt, eksamenskandidaten var færdig.

Det var jo midt i den travle forårstid, så ingen på mine forældres gård havde tid til at køre for mig, min søde mor kunne heller ikke få tid til at gå med, så måtte storesøster Eva og vores nabodatter ofre sig, og vi gik på vore ben de 4–5 km, der var til Pederstrup slot – og det er lang vej for en lille tøs, der har eksamensondt i maven.

Der var tradition for, at der til eksamensbørnene med pårørende blev serveret chokolade og wienerbrød, og der var ingen smalle steder, –

Pederstrup omkring 1906. Hovedbygningen opførtes efter tegninger af C. F. Hansen i årene 1813–22. Under inspiration af fransk borgstil forestod arkitekt F. Meldahl 1859–60 en radikal ombygning, der bl. a. tilføjede de to tårne med spir. Tilbygningerne er siden blevet fjernet ved restaureringen 1938–40.

der blev sørget godt for os alle. Jeg skulle imidlertid ikke nyde noget, før jeg havde været igennem de tre prøver, som eksamen indebar, og endelig kom da også turen til de børn, der for fremtiden skulle gå i Nøbbet skole. Den første prøve var skrivning, og en venlig lærer sagde: »Kan du skrive »hjem«. Jo, det kunne jeg godt, men han havde ikke sagt noget, der gav mig oplysning om, hvad han egentlig mente. Var det mit hjem, eller var det bare at gå hjem. Valget stod mellem stort eller lille h, men så kom jeg sådan til at længes efter far og mor, altså mit hjem, og jeg skrev trøstigt det store »H«. Læreren smilede og vinkede, og jeg var færdig dér. Så næste prøve – det var regning. Jeg kendte ham, der gav regnestykkerne – det var gamle lærer Petraci fra Nøbbet skole, og han så meget højtidelig ud, mens han sagde: »Når du og din mor en dag går ud i hønsegården for at se til hønen med de syv kyllinger, – så ser I pludselig den slemme krage komme og tage den ene. Hvor mange kyllinger er der så tilbage?« Jeg var egentlig godt gal i hovedet på kragen, men der var ikke rigtig tid til den slags følelser, så jeg nøjedes i stedet med at foretage en hastig eftertælling – på fingrene under bordet og svarede: »Seks«! Jeg fik et nådigt nik og gik så til sidste prøve – det var læsning. Jeg mener at kunne huske, at det var præsten, der skulle høre os, han gjorde i hvert fald også et højtideligt, men ikke uvenligt indtryk på den 6½ årige. En bog blev skubbet hen til mig – ok, det var jo ingenting at læse den smule, og så sagde manden endda: »Det svære ord dér må du gerne springe over«. Det svære ord var ordet guldring, og jeg husker, som var det i går, at det for gennem min hjerne: »Hvis det ord ikke kommer med, er der da ingen mening i det, du læser. Og hvis du springer det over, kan du så finde igen, dér hvor du læste!« Altså jeg valgte at ignorere den gode mand, og to minutter efter blev der sagt tak. Så var jeg færdig og skulle gå ud; der var jo andre, der skulle til. Heldigvis havde jeg slet ikke mere ondt i maven, og nu skulle vi sandelig have chokolade, dejlig fin, fed og kaloriefyldt chokolade med wienerbrød til – og jeg fik lov til at spise to!

Det var egentlig så dejligt alt sammen, der var kun én ting, der stødte mig: hvorfor skulle vi sidde i kælderen med sand på murstensgulvet? Var vi ikke dagens hovedpersoner, og det ville have været så grueligt interessant at sidde et eller andet sted i den høje stueetage. Barne-logikken glemte at regne med, at selv på et slot kan det knibe med husrum, selv om der ellers er hjerterum i stort mål.

Imens gik eksamen videre, og da den var forbi, skulle der træffes bestemmelse om præmiernes fordeling. Da man var nået til et resultat, blev vi allesammen kaldt ind på slottet igen, og det første, jeg fik øje på, var fire gamle mænd, der så meget alvorlige ud, – de skulle fordele præmierne. Første præmie blev råbt op; det var en lærersøn, der drog af sted med H. C. Andersens Eventyr i fin, fin indbinding. Jeg kikkede længselsfuldt efter de to bøger, men så blev anden præmie råbt op, og – oh, fryd og skræk og overvældende glæde i én stor sammensmeltning – anden præmie: Ellen Meta Jensen, ja, men det var jo mig, og jeg fik skubbet mig forbi en masse mennesker hen at tage mod præmien, og det var også H. C. Andersens Eventyr, knap så fint indbundet, men med de samme dejlige illustrationer. Og så sagde man tak til højre og venstre samtidig med, at man kniktede og var ved at gå i gulvet af generthed, og så ønskede man for resten kun én ting: at komme hjem til mor og far. Så skulle vi igen ad den lange vej; men denne gang havde jeg to fine bøger under armen. De var tunge og skar i albueledet; søster Eva og nabodatteren tilbød flere gange at bære dem, – nej, tak, jeg skulle nok klare det selv. Hjemme ventede de på os med både længsel og spænding, og jeg måtte give en detaljeret beskrivelse af prøven, og jeg fik ros af begge søstre, Eva og Agnes, det var jeg ikke vant til fra den kant. Far strøg mig over håret med den blå sløjfe, men af min søde mor fik jeg kys. Nu tilhører denne eksamen en svunden tid, men foran mig ligger min dejlige præmie, – jeg blader i den og læser på forsiden:

Til minde om at Ellen Meta Jensen er velforberedt til at indtræde i skolen.

Pederstrup, d. 27. april 1906.

J. A. Hoff

Og jeg blader videre, fordi jeg stadig holder af at læse disse dejlige eventyr for voksne – fortalt for børn.

En gang hver år tager min mand og jeg en »solopgangstur« til Pederstrup; det skal gøres i juni måned på den tid, hvor de vilde roser blomstrer i hegnene, og jasminen dufter sødt og stærkt, og når solen stiger, fanger den dugdråberne i alle parkens træer; det er som en illustration til et H. C. Andersen eventyr, og den gamle statsminister kunne med fuld ret betegne det som sit »yndige Pederstrup«, og det blev rammen om min første og uforglemmelige eksamen.